

2023 VAKWERKBOEK

Graad 11

EKONOMIE

'n Gemeenskaplike inisiatief tussen die Wes-Kaapse Onderwysdepartement en die Universiteit Stellenbosch.

BROADCAST SESSIONS

GRAAD 11

EKONOMIE

Sessie	Datum	Tyd	Onderwerp
English	13/02/2023	16h00-17h00	National Accounts
Afrikaans	14/02/2023	16h00-17h00	Nasionale Rekeninge
English	18/10/2023	16h00-17h00	Multiplier
Afrikaans	19/10/2023	16h00-17h00	Vermedigvuldiger

INLEIDING: NASIONALE REKENINGE

- Nasionale Rekeninge is berekeninge van:
 - Produksie (Primêre, Sekondêre en Tersiêre Sektore)
 - Besteding (deur deelnemers in die ekonomie)
 - Inkomste (inkomste ontvang deur die eienaars van die produksie faktore) in die ekonomie
- Dit is belangrik om ekonomiese groei te meet
- Die belangrikste syfer is die Bruto Binnelandse Produk (BBP)

Hierdie werkboek handel oor die Nasionale Rekeninge groottotale en die Makro-ekonomiese vermenigvuldiger.

In Graad 11 is die fokus meer op die konsepte en algemene terminologie wat met hierdie onderwerpe verband hou.

Daarom moet jy die volgende ken en verstaan:

- Die konsepte: Nasionaal teenoor Binnelands
- Produksie
- Inkome
- Inspuitings
- Lekkasies
- 2 sektor- teenoor 3- en 4-sektor model ekonomieë
- Investerings Vermenigvuldiger
- Formules om die vermenigvuldiger te bereken
- Die Keynesiaanse grafiek
- Outonome besteding

Onderwerpe

Beskrywing

Nasionale Inkome

Die totale waarde van die inkome wat deur die burgers binne en buite die land verdien word.

EN

Makro-ekonomiese Vermeningvuldiger

Die oorspoel-effek van hoe die besteding as 'n ekonomiese inspuiting veelvuldig sal toeneem, wat tot ekonomiese groei sal lei

Nasionale Inkom Terminologie

Term	Definisie
Finale goedere	goedere wat gereed is vir verbruik deur die deelnemers in die ekonomie
Intermediêre goedere	goedere wat as insette gebruik word om ander goedere en dienste te produseer
Dubbeltelling	vind plaas wanneer intermediêre produkte by finale produkte gevoeg word en sal veroorsaak dat nasionale rekeninge verkeerdelik 'n hoër totaal weerspieël
Bruto Binnelandse Produk	die totale waarde van alle finale goedere en dienste wat binne die grense van 'n land gedurende 'n bepaalde periode, gewoonlik 'n jaar, geproduseer is
Bruto Nasionale Inkom	die totale inkom wat binne en buite die land deur die burgers van 'n land verdien is
Residuele item	balanserende item as gevolg van foute en weglatings

Nasionale Inkome Terminologie

Term

Definisie

Belasting op produksie

verwys na belasting op produksie wat nie aan 'n spesifieke produk gekoppel is nie

Belasting op produkte

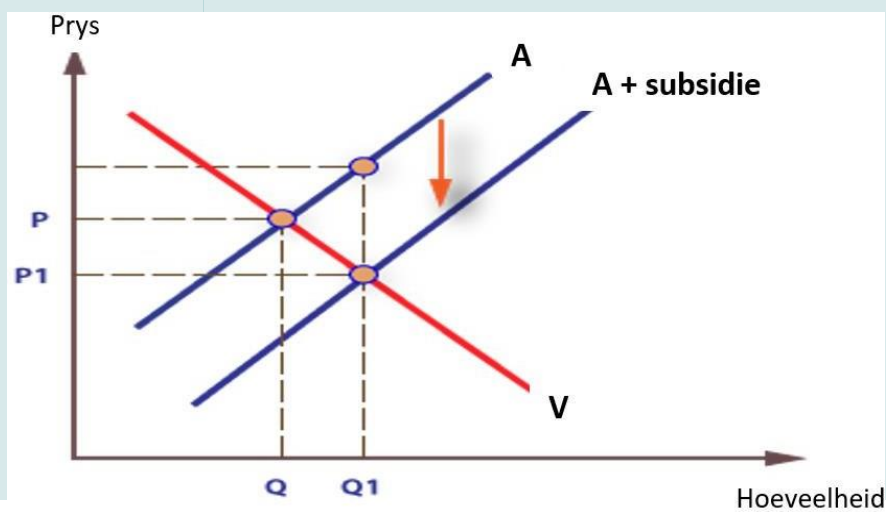
is betaalbaar per eenheid van een of ander goed en diens, bv. BTW

Subsidies op produksie

is nie aan spesifieke goedere en dienste gekoppel nie

Subsidies op produkte

finansiële aansporings om sukkelende nywerhede te help produseer

Metodes om BBP te bereken

PRODUKSIEMETODE:

Ook bekend as die toegevoegde waarde-metode aangesien die waarde van finale goedere en dienste bestaan uit die waardes wat deur elke stadium van produksie of ekonomiese sektor bygevoeg word.

Primêre sektor:

- handel oor die ontginning van grondstowwe

Sekondêre sektor:

- omskep grondstowwe in finale goedere en dienste

Tersiêre sektor:

- versprei die finale goedere en dienste

INKOMEMETODE:

Hierdie metode kyk na die bydraes wat deur die verskillende produksiefaktore gemaak word .

- Vergoeding betaal aan werknemers → Salarisse en lone

✓ Sleutelwoord: Vergoeding

- Netto bedryfsurplus → Netto wins na belasting

✓ Sleutelwoord: Surplus

- Vastekapitaalverbruik → Waardevermindering/Depresiasie

✓ Sleutelwoord: Vastekapitaal

BESTEDINGSMETODE:

Hierdie metode kyk na die bedrag wat elkeen van die verskeie deelnemers binne die ekonomiese kringloop bestee.

- Verbruiksbesteding → C
- Staatsbesteding → G
- Investeringsbesteding → I
- Uitvoere → X
- Invoere → M (Z)

Dit is soortgelyk aan die BBP-formule wat in graad 10 geleer is.

BEREKENINGE

PRODUKSIEMETODE BEREKENING

Primêre sektor

+ Sekondêre sektor

+ Tersiêre sektor

= **BBP @ basiese pryse**

+ Belasting op produkte

- Subsidies op produkte

= **BBP @ markpryse**

OMSKAKELING BBP NA BNP

BBP @ markpryse

+ Primêre inkome van die res van die wêreld

- Primêre inkome aan die res van die wêreld

= **BNP @ markpryse**

INKOMEMETODE BEREKENING

Vergoeding betaal aan werknemers (salarisse en lone)

+ Netto bedryfsurplus (netto wins na belasting)

+ Vastekapitaalverbruik (depresiasie)

= **BBP @ faktorkoste**

+ Belasting op produksie

- Subsidies op produksie

= **BBP @ basiese pryse**

+ Belasting op produkte

- Subsidies op produkte

= **BBP @ markpryse**

LET WEL

Belangrike aspekte om te oorweeg

Dit is belangrik om daarop te let dat die berekening van die nasionale inkome nie sonder probleme is nie. Die berekening is nie altyd akkuraat nie. Die volgende is probleme wat by die berekening van die nasionale inkome kan voorkom:

- Dubbeltelling
- Uitgeslote produkte
- Akkuraatheid
- Nominale vs Reële nasionale inkome, ens.

SESSIE 1 | NASIONALE INKOME OMSKAKELINGS

WERKBLAD

NASIONALE INKOME

Voltooi die volgende aktiwiteit nadat jy jou studienotas geraadpleeg het.

AKTIWITEIT EEN

- 1.1 Verduidelik kortliks die volgende konsepte:
 - BBP @ basiese pryse (1)
 - BBP @ markpryse (1)
 - BBP @ faktorkoste (2)
- 1.2 Wat is die doel van subsidies op produkte en subsidies op produksie? (2)
- 1.3 Hoe skakel ons BBP om na BNP? (2)
- 1.4 Noem 'n voorbeeld van 'n belasting op produk en 'n belasting op produksie. (2)

AKTIWITEIT TWEE

- 2.1 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

BBP volgens ekonomiese aktiwiteit:	R miljoen
● Primêre sektor	246 380
● Sekondêre sektor	317 965
● Tersiêre sektor	2 750 633
● Belasting op produkte	309 486
● Subsidies op produkte	17 558

- 2.1.1. Watter metode word gebruik om BBP te bereken? (1)
- 2.1.2. Bereken BBP teen basiese pryse. Toon alle berekeninge. (3)
- 2.1.3. Skakel BBP teen basiese pryse om na BBP teen markpryse. Toon alle berekeninge. (4)

OPSOMMING VAN VANDAG SE KLAS

Opsomming 01

BBP word bereken volgens DRIE metodes

Opsomming 02

Produsiemetode: sektore

Opsomming 03

Inkomemetode: produksie faktore

Opsomming 04

Besteding metode: besteding

INLEIDING: MAKRO-EKONOMIESE VERMENIGVULDIGER

- Staan ook bekend as die Rippel-effek of die Sneebal-effek
- Afgelei van die Marginale Verbruiksgeneigdheid
- Besteding deur een persoon lei tot 'n inkome vir 'n ander
- Twee elemente is belangrik: Verbruik en Spaar

DIE VERMENIGVULDIGER

BESKRYWING:

Die vermenigvuldiger dui aan hoe 'n toename in besteding (inspuiting) 'n meer as proporsionele styging in nasionale inkome produseer.

- Die vermenigvuldigerseffek dui die algehele verandering in inkome a.g.v. die besteding (investering) wat plaasgevind het.
- Dit word bereken deur die waarde van die vermenigvuldiger met die totale inspuiting (investering) te vermenigvuldig.

VERDUIDELIKING

- Die oorspronklike besteding (person A) word persoon B se inkome.
- Persoon A bestee 'n gedeelte van sy inkome en spaar 'n gedeelte van sy inkome.
- Die gedeelte wat persoon A bestee word, word persoon B se inkome.
- Persoon B bestee 'n gedeelte van daardie inkome en spaar ook 'n gedeelte van sy inkomste.
- En so gaan die proses aan en aan en staan bekend as die vermenigvuldigereffek.

Byvoorbeeld: Indien jy 'n R100 optel en R75 spandeer en besluit om R25 te spaar.

Dus sal jou marginale verbruiksgeneigdheid (mvg) = 0.75 en jou marginale

spaargeneigdheid (msg) = 0.25

D.w.s.: $mvg + msg = 1$

Daar is slegs twee dinge wat 'n individu met die inkomste kan doen: bestee (verbruik) of spaar.

NOTA:

- Marginaal = Addisioneel
- Geneigdheid = Waarskynlikheid

TERMINOLOGIE: VERMENIGVULDIGER

Term	Definisie
Inspuitings	Geld wat in die ekonomie vloei
Lekkasies	Geld wat die ekonomie verlaat
Ekwilibrium (Ewewig)	Ekwilibrium ontstaan wanneer die Totale Vraag gelyk is aan Totale Aanbod
'n Twee Sektor Model ekonomie	Sluit in die huishoudings en besighede
Marginale verbruiksgeneigdheid	verwys na daardie gedeelte van besteebare inkome wat huishouding bestee in plaas van spaar
Marginale spaargeneigdheid	verwys na daardie gedeelte van besteebare inkome wat huishoudings spaar in plaas van bestee
Keynesiaanse Lyn	Ook bekend as die Lyn van Ewewig of 'n 45-grade lyn of $E=Y$

WAT JY MOET WEET

KONSEPTE WAT MET EKONOMIESE KRINGLOOP AANGELEER WORD:

INSPUITINGS: Geld wat in die ekonomie vloei

$$J = I + G + X$$

LEKKASIES: Geld wat die ekonomie verlaat

$$L = S + T + M$$

EWEWIG: Waar $J = L$

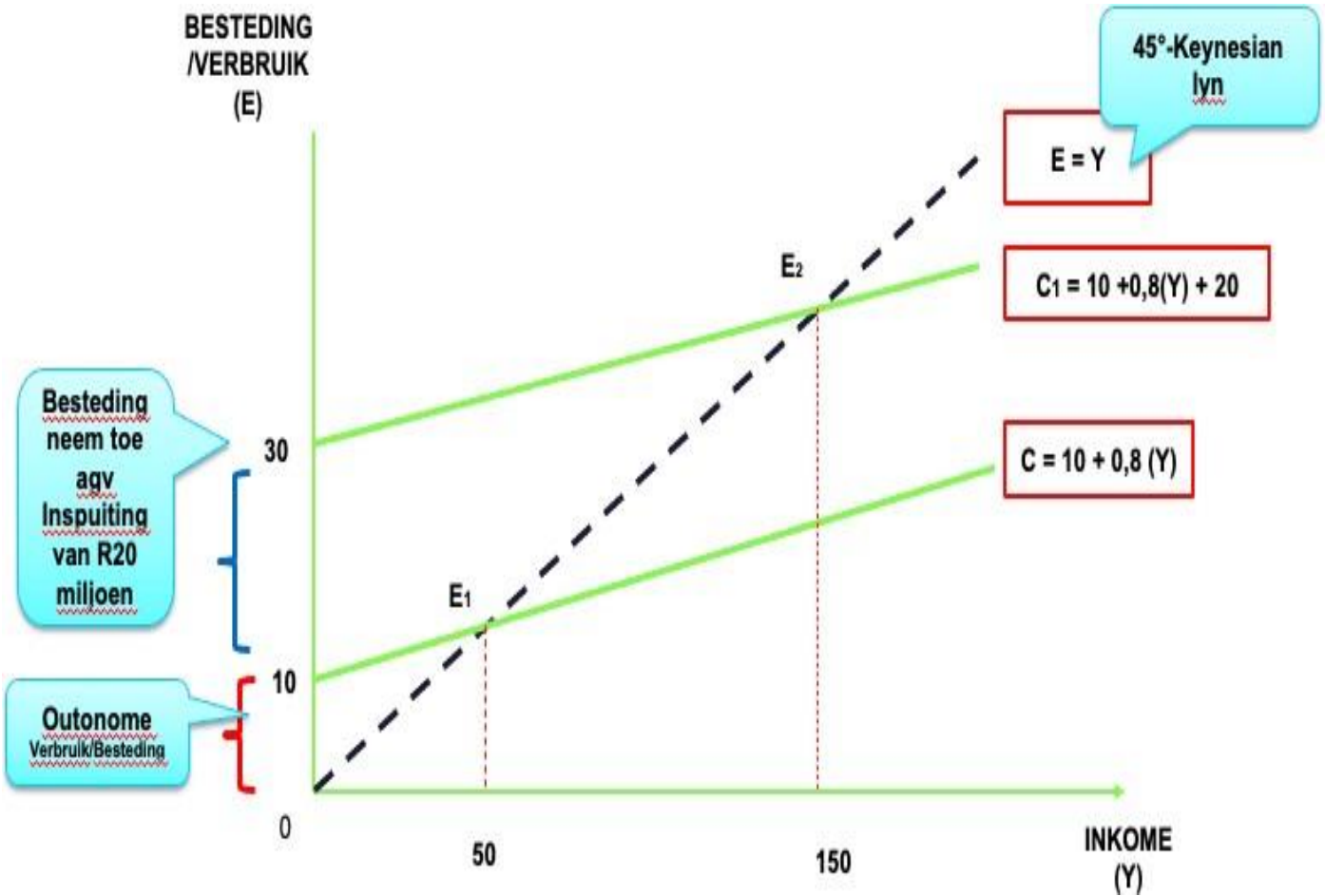
$$Y = C + I + G + (X - M)$$

- 'n Toename in private verbruiksbesteding lei tot 'n toename in ekonomiese aktiwiteit.
- Die regering se vernaamste uitgawes is aan die salarisse van staatsamptenare en ook aan goedere en dienste.
- BBP is die markwaarde van alle finale goedere en dienste wat binne nasionale grense binne 'n sekere tydperk (gewoonlik 'n jaar) geproduseer word.
- Die BBP kan op drie verskillende maniere bereken word.
 - Inkomme metode
 - Produksie metode
 - Bestedings metode

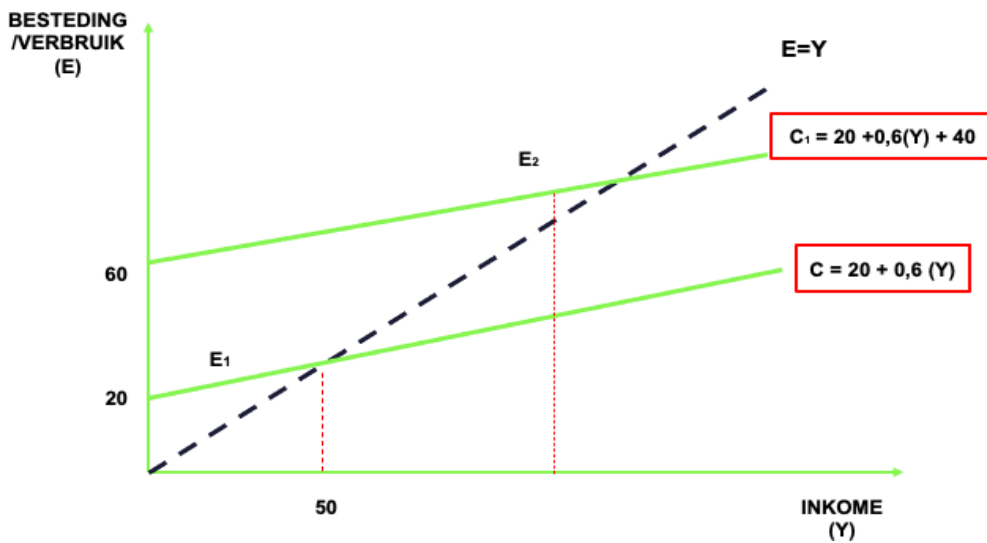
TEKEN VAN GRAFIEK OM DIE VERMENIGVULDIGER-PROSES TE ILLUSTRER

Die regering bele R20 miljoen in die ekonomie $mvg = 0.8$

AKTIWITEIT

AKTIWITEIT

1. Wat is die waarde van outonome verbruik?
2. Identifiseer die waarde van die mvg?
3. Wat is die waarde van die totale inspuiting in die Ekonomie?
4. Bereken die waarde van die vermenigvuldiger
5. Bereken die effek van die inspuiting op die Ekonomie?

EWEWIG IN 'N TWEE-SEKTOR MODEL

In 'n 2-sektormodel word die volgende veronderstellings gemaak:

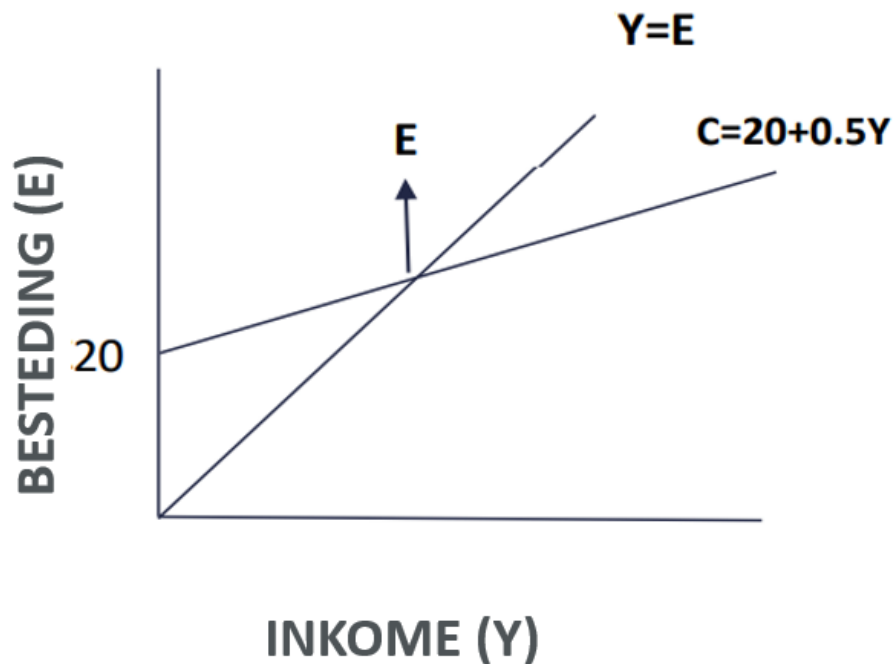
- Geen regering teenwoordig nie (Geen G)
- Slegs huishoudings en besighede (C + I)
- Geslote ekonomie
- Geen korporatiewe besparings nie

Volgens Keynes bestaan ewewig wanneer Totale Vraag (TV) gelyk is aan Totale Aanbod (TA).

Keynes aanvaar ook dat alle inkomste bestee word, en dus is inkomste en uitgawes(kostes) direk eweredig. (Dus is daar 'n direkte verband tussen inkomste en besteding)

VERDUIDLING VAN KEYNESIAANSE MODEL

$Y = E$ word die **ekwilibrium** genoem

- E staan bekend as die punt van ekwilibrium
- $C = 20 + 0.5Y$ beteken die volgende:
- C staan vir **verbruik** of **totale besteding**
- Dit die totaal wat deur besighede en huishoudings bestee is.
- Besighede het R20m bestee
- Huishoudings bestee 50% van hul inkomste.
- Daarom is die $mvg = 0.5$.

BEREKENING VAN DIE VERGELYKING

FORMULE:

$$K = 1/1-mvg$$

$$1/0.5 = 2$$

$$2 \times 20 = 40$$

Dus, die punt van ekwilibrium is R40m

ALTERNATIEWE METODE:

$$C = 20 + 0.5Y$$

C is:

- $Y = 20 + 0.5Y$
- $Y - 0.5Y = 20$
- $0.5Y = 20$
- $Y = 20/0.5$
 $= 40$

OPSOMMING: VERMENIGVULDIGER

- Besteding is nooit nul nie, want daar is altyd iets waaraan ons moet bestee.
- Dit staan bekend as outonome verbruik/besteding.
- Dit is besteding wat nie afhanklik is van inkome nie.
- Wanneer die vermenigvuldiger bereken word, kyk ons na die geld wat gespandeer was en nie dit wat gespaar was.
- Die vermenigvuldiger is afgelei van die marginale verbruiksgeneigdheid (mvg):
 - Die grootte van die vermenigvuldiger word bepaal deur die gedeelte van die toename in inkome wat bestee word.
 - Hoe groter die mvg, hoe groter die vermenigvuldiger.
 - Hoe kleiner die mvg, hoe kleiner die vermenigvuldiger.
 - Dit is geld wat in die ekonomie bly.

SESSIE 1 | MAKRO-EKONOMIESE VERMENIGVULDIGER

WERKBLAD

MAKRO-EKONOMIESE VERMENIGVULDIGER

Voltooi die aktiwiteit nadat jy jou notas gekonsulteer het.

AKTIWITEIT EEN

Voltooi die volgende aktiwiteite

- 1.1 As $m_{vg} = 0.9$, dan is $m_{sg} =$
- 1.2 As $m_{vg} = 0.6$, dan is $m_{sg} =$
- 1.3 As $m_{vg} = 0.3$, dan is $m_{sg} =$
- 1.4 As $m_{vg} = 0.65$, dan is $m_{sg} =$

AKTIWITEIT TWEE

BEREKEN DIE WAARDE VAN DIE VERMENIGVULDIGER:

- 2.1 $m_{sg} = 0.9$
- 2.2 $m_{sg} = 0.6$
- 2.3 $m_{sg} = 0.3$

OPSOMMING VAN VANDAG SE KLAS

Opsomming 01

Die Reële Nasionale Inkome is 'n maatstaf waarteen ekonomiese groei gemeet kan word.

Opsomming 02

Daar is 3 metodes om Nasionale Inkome te bereken, nl. Inkome-, Produksie en Bestedingsbenaderings

Opsomming 03

Die makro-ekonomiese vermenigvuldiger handel oor verbruikerbesteding en hoe hierdie spesifieke inspuiting meer inkomste binne die ekonomie genereer

Opsomming 04

Die Keynesiaanse vermenigvuldiger verwys na 'n model wat deur John Maynard Keynes ontwikkel is en dus na hom vernoem word.

